

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษากิจการปฏิบัติทางการบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 เรื่องผลประโยชน์ของพนักงาน ของธนาคารพาณิชย์ไทยจดทะเบียนกลุ่มธนาคารในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการปฏิบัติทางการบัญชีและการเปิดเผยข้อมูลผลประโยชน์ของพนักงาน ของธนาคารพาณิชย์ไทยจดทะเบียนกลุ่มธนาคารในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ระหว่างปี 2553 ถึง ปี 2554 ประชากรในการศึกษาครั้งนี้คือธนาคารพาณิชย์ไทยจดทะเบียนกลุ่มธนาคารในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวนทั้งสิ้น 11 บริษัท ประเด็นในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย การเปรียบเทียบเนื้อหาตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 กับแนวปฏิบัติทางการบัญชีเดิมก่อนการนำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาปฏิบัติของกิจการในประเทศไทย เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่าง และผลกระทบในเชิงเนื้อหา การสำรวจแนวทางการเลือกรับรู้ต้นทุนบริการในอดีตผลประโยชน์ของพนักงานเปรียบเทียบกับแนวทางที่สภาวิชาชีพบัญชีกำหนดตามประกาศสภาวิชาชีพบัญชีฉบับที่ 17/2554 เมื่อนำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาใช้ในปีแรกและการปฏิบัติหลังจากที่บริษัทนำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาใช้แล้ว

5.1 สรุปผลการศึกษา

1. การเปรียบเทียบเนื้อหาตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 กับแนวปฏิบัติทางบัญชีเดิมก่อนการนำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาปฏิบัติของกิจการในประเทศไทย พบว่ามาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 ได้กำหนดคำนิยามผลประโยชน์ของพนักงานทั้ง 4 ประเภทไว้โดยเฉพาะ ซึ่งแต่เดิมไม่มีกำหนดไว้ การรับรู้รายการและวัดมูลค่ามีความแตกต่างกันคือ การรับรู้รายการและวัดมูลค่าต้นทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้นของสิทธิการลาที่ได้รับค่าตอบแทนชนิดสะสมของผลประโยชน์ระยะสั้น การรับรู้ภาระหนี้สินและค่าใช้จ่ายผลประโยชน์หลังออกจากงาน โครงการผลประโยชน์และผลประโยชน์ระยะยาวอื่นของพนักงาน กิจการต้องทยอยรับรู้ภาระหนี้สินและค่าใช้จ่ายที่จะต้องจ่ายในอนาคตให้แก่พนักงานเมื่อพนักงานได้ให้บริการ โดยใช้ข้อสมมติการประมาณการตามหลักคณิตศาสตร์ประกันภัยเพื่อวัดมูลค่า ส่งผลกระทบต่องบการเงินคือมีประมาณการหนี้สินและค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงานเพิ่มขึ้น ซึ่งแต่เดิมจะรับรู้รายการและวัดมูลค่าในปีที่เกิดรายการ ในส่วนการเปิดเผยข้อมูลมีความแตกต่างกันในการเปิดเผยข้อมูลผลประโยชน์หลังออกจากงาน โครงการ

ผลประโยชน์ซึ่งกำหนดประเด็นการเปิดเผยไว้โดยเฉพาะ ซึ่งแต่เดิมไม่มีกำหนดไว้ ผลประโยชน์เมื่อเลิกจ้างการรับรู้รายการ การวัดมูลค่าและการเปิดเผยข้อมูลไม่มีความแตกต่างกัน

2. การสำรวจแนวทางการเลือกรับรู้ต้นทุนบริการในอดีตสำหรับผลประโยชน์ของพนักงาน จากการเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 เมื่อใช้ในปีแรก พบว่า ปี 2553 มีธนาคารขนาดใหญ่จำนวน 3 บริษัท นำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาปฏิบัติ ก่อนมีผลบังคับใช้ คิดเป็นร้อยละ 27.28 บริษัทที่เหลืออีก 8 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 72.72 นำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาปฏิบัติหลังมีผลบังคับใช้ แนวทางที่บริษัทเลือกรับรู้ต้นทุนบริการในอดีตสำหรับผลประโยชน์ของพนักงานในปีแรกที่ถือปฏิบัติ มีจำนวน 2 บริษัทเลือกใช้วิธีปรับย้อนหลัง คิดเป็นร้อยละ 18.18 และมีจำนวน 9 บริษัทเลือกใช้วิธีปรับกับกำไรสะสมต้นปี คิดเป็นร้อยละ 81.82 ส่งผลกระทบต่อกำไรสะสมลดลงและหนี้สินภาระผูกพันเกี่ยวกับพนักงานเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนเงิน 24,538 ล้านบาท บริษัทที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดคือธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นจำนวนเงิน 8,405 ล้านบาท บริษัทที่ได้รับผลกระทบน้อยที่สุดคือ บริษัท แอล เอช ไฟแนนซ์เซียล กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) เป็นจำนวนเงิน 27 ล้านบาท

3. การสำรวจการปฏิบัติทางการบัญชีและการเปิดเผยข้อมูลตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 เรื่องผลประโยชน์ของพนักงาน ของธนาคารพาณิชย์ไทยจดทะเบียนกลุ่มธนาคารในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ในปี 2553 บริษัทที่ยังไม่นำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาปฏิบัติ การบันทึกรับรู้รายการ การวัดมูลค่า และการเปิดเผยเกี่ยวกับผลประโยชน์ของพนักงานเป็นไปตามแนวปฏิบัติเดิมก่อนของกิจการในประเทศไทย คือบันทึกค่าใช้จ่ายผลประโยชน์เกี่ยวกับพนักงานเมื่อจ่ายเป็นตัวแทนพนักงาน ส่วนใหญ่เป็นผลประโยชน์ระยะสั้น ส่วนผลประโยชน์เมื่อออกจากงานและผลประโยชน์ระยะยาวอื่น จะไม่มีการบันทึกตั้งประมาณการหนี้สิน

ในปี 2553 และปี 2554 สำหรับบริษัทที่นำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาปฏิบัติแล้ว มีการปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับผลประโยชน์ของพนักงาน ตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 ดังนี้

3.1 สรุปผลการสำรวจการรับรู้รายการและวัดมูลค่าประมาณการหนี้สินผลประโยชน์ของพนักงาน

ทุกบริษัทมีการรับรู้รายการและวัดมูลค่าประมาณการหนี้สินผลประโยชน์หลังออกจากงาน โครงการผลประโยชน์ร้อยละ 100 รองลงมาคือประมาณการหนี้สินผลประโยชน์ระยะสั้นในสิทธิการลางานชนิดสะสมร้อยละ 27.28 และผลประโยชน์ระยะยาวอื่นของพนักงานร้อยละ 18.18 พบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2554 มีประมาณการหนี้สินผลประโยชน์ของพนักงานรวมทุกบริษัทเป็นเงิน 33,836 ล้านบาท บริษัทที่ตั้งประมาณการหนี้สินผลประโยชน์ของ

พนักงานมากที่สุดคือ ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) เป็นจำนวนเงิน 9,878 ล้านบาท ซึ่งเป็นธนาคารขนาดใหญ่

ผลประโยชน์หลังออกจางาน โครงการผลประโยชน์ เป็นผลประโยชน์ของพนักงานที่มีการตั้งประมาณการหนี้สินมากที่สุด งบแสดงฐานะการเงิน ณ 31 ธันวาคม 2554 มียอดรวมทุกบริษัทเป็นจำนวนเงิน 33,406 ล้านบาท โดยใช้ข้อสมมติการประมาณการตามหลักคณิตศาสตร์ประกันภัย และไม่ได้จัดตั้งเป็นกองทุนแยกไว้ต่างหาก ทั้งนี้ผลประโยชน์หลังออกจางาน โครงการสมทบและผลประโยชน์เมื่อเลิกจ้าง ไม่มีการตั้งประมาณการหนี้สินไว้

3.2 สรุปผลการสำรวจการรับรู้รายการและวัตถุประสงค์ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงาน

ทุกบริษัทรับรู้รายการและวัตถุประสงค์ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงานร้อยละ 100 ประกอบด้วยผลประโยชน์ระยะสั้น ผลประโยชน์หลังออกจางาน (โครงการสมทบและโครงการผลประโยชน์) รองลงมาร้อยละ 18.18 คือผลประโยชน์เมื่อเลิกจ้าง และร้อยละ 9.09 คือผลประโยชน์ระยะยาวอื่นของพนักงาน มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงานในปี 2553 และปี 2554 ยอดรวมเป็นเงิน 97,327 ล้านบาท และ 112,364 ล้านบาทตามลำดับ ปี 2553 ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงานมากที่สุด เป็นจำนวนเงิน 17,096 ล้านบาท และปี 2554 ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงานมากที่สุด เป็นจำนวนเงิน 19,544 ล้านบาท จากการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายผลประโยชน์หลังออกจางาน โครงการผลประโยชน์ 1,497 ล้านบาท และผลประโยชน์เมื่อเลิกจ้าง 383 ล้านบาท

ทุกบริษัทมีการรับรู้รายการและวัตถุประสงค์ต้นทุนบริการปัจจุบันของพนักงานเป็นค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นจากผลประโยชน์หลังออกจางาน โครงการผลประโยชน์ รวมเป็นจำนวนเงิน 4,041 ล้านบาท ซึ่งแต่เดิมจะรับรู้รายการในปีที่เกิดรายการ

3.3 สรุปผลการสำรวจการเปิดเผยข้อมูลผลประโยชน์ของพนักงาน

มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 กำหนดให้เปิดเผยข้อมูลผลประโยชน์หลังออกจางาน (โครงการสมทบและโครงการผลประโยชน์) และผลประโยชน์เมื่อเลิกจ้างเมื่อมีความไม่แน่นอนเกี่ยวกับจำนวนพนักงานที่จะรับข้อเสนอทำให้เกิดหนี้สินที่อาจเกิดขึ้นในปี 2554 บริษัทส่วนใหญ่มีการปฏิบัติเป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 ประกอบด้วยการเปิดเผยผลประโยชน์หลังออกจางาน โครงการผลประโยชน์ร้อยละ 100 โดยทุกบริษัทไม่ได้จัดตั้งเป็นกองทุนแยกไว้ต่างหาก รองลงมาเป็นการเปิดเผยข้อมูลโครงการสมทบร้อยละ 54.55 ยกเว้นมีจำนวน 5 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 45.55 ที่ไม่เปิดเผยจำนวนเงินที่รับรู้เป็นค่าใช้จ่ายสำหรับโครงการสมทบ จึงปฏิบัติไม่เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษาพบว่ามาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 กำหนดให้กิจการรับรู้ต้นทุนทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของพนักงาน ซึ่งแต่เดิมบริษัทจะรับรู้เฉพาะผลประโยชน์ระยะสั้นที่จ่ายเป็นค่าเงิน และไม่มีการรับรู้ประมาณการหนี้สินสำหรับผลประโยชน์หลังออกจากงานเมื่อพนักงานทำงานเกิน 10 ปี และผลประโยชน์ระยะยาวอื่น ดังนั้นในปีแรกที่น่ามาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาปฏิบัติจึงมีผลกระทบอย่างมีสาระสำคัญต่อรายงานทางการเงิน โดยธนาคารพาณิชย์ไทยจดทะเบียนกลุ่มธนาคารในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีผลกระทบจากการรับรู้ต้นทุนบริการในอดีตในปีแรกที่น่ามาปฏิบัติ เป็นจำนวนเงิน 24,538 ล้านบาท ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของชูศรี เทียศิริเพชร (2554) ศึกษาเรื่องการปรับมาตรฐานการบัญชีไทยไปสู่มาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (IFRS) เต็มรูปแบบ ได้สรุปประมาณผลกระทบจากการนำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 ปฏิบัติของกลุ่มธุรกิจการเงินในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เป็นจำนวนเงิน 19,285 ล้านบาท มากที่สุดในทุกกลุ่มธุรกิจในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เนื่องจากกลุ่มธุรกิจธนาคารมีผลประโยชน์พนักงานหลังเลิกจ้างมากกว่ากลุ่มธุรกิจอื่น

ตามประกาศสภาวิชาชีพบัญชีกำหนดให้เลือกรับรู้ต้นทุนบริการในอดีตในช่วงเปลี่ยนแปลงสำหรับผลประโยชน์ระยะยาวอื่นของพนักงานไว้ 4 แนวทาง คือ 1) วิธีปรับย้อนหลัง 2) ปรับกับกำไรสะสมต้นปี 3) รับรู้เป็นค่าใช้จ่ายเข้างบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จทั้งจำนวน 4) ทอยรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายเข้างบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จเฉลี่ย 5 ปี จากการศึกษาพบว่ามีจำนวน 9 บริษัท จากทั้งหมด 11 บริษัท ที่เลือกรับรู้ต้นทุนบริการในอดีตโดยใช้วิธีปรับกับกำไรสะสมต้นปี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวันชัย ธนากรกิจกุล และชารี สาทรกิจ (2554) ได้ศึกษาผลกระทบจากมาตรฐานการบัญชีใหม่ต่องบการเงินและรายงานสถิติที่ ธปท. เผยแพร่ กล่าวว่าสถาบันการเงินส่วนใหญ่เลือกแนวทางปรับกับกำไรสะสมต้นปี 2554 ทั้งจำนวน

จากผลการศึกษาการสำรวจการปฏิบัติทางบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 ทุกบริษัทนำมาตรฐานฉบับนี้มาปฏิบัติตามที่สภาวิชาชีพบัญชีกำหนด ทำให้มีการรับรู้ประมาณการหนี้สินผลประโยชน์หลังออกจากงาน-โครงการผลประโยชน์ ซึ่งเดิมไม่เคยรับรู้รายการประมาณการหนี้สินโครงการผลประโยชน์ และมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงานเพิ่มขึ้นจากปี 2553 เป็นจำนวนเงิน 15,037 ล้านบาท (112,364 - 97,327) คิดเป็นร้อยละ 15.45 ซึ่งมีผลทำให้หนี้สินเพิ่มขึ้น ค่าไรสุทธิและกำไรสะสมลดลง ส่งผลให้อัตราส่วนหนี้สินต่อทุนเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Barbara Lynch (2007) ได้ศึกษาผลกระทบอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นจากการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศฉบับที่ 19 เรื่องผลประโยชน์ของพนักงาน พบว่าบริษัทส่วน

ใหญ่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นเพิ่มขึ้น

จากผลการศึกษการเปิดเผยข้อมูลผลประโยชน์เกี่ยวกับพนักงาน ผลประโยชน์ของพนักงานทุกประเภทมีการเปิดเผยตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 ยกเว้นผลประโยชน์หลังออกจากงานโครงการสมทบ มีจำนวน 5 บริษัท ที่ไม่มีการเปิดเผยจำนวนเงินที่รับรู้เป็นค่าใช้จ่ายสำหรับโครงการสมทบ จึงปฏิบัติไม่เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 คิดเป็นร้อยละ 45.45 ของจำนวนธนาคารพาณิชย์ไทยจดทะเบียนกลุ่มธนาคารในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

5.3 ข้อค้นพบจากการศึกษา

1. ธนาคารขนาดใหญ่ได้นำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาปฏิบัติก่อนมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี 2553 มีจำนวน 3 บริษัท ได้แก่ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) และธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

2. บริษัทที่ได้รับผลกระทบจากการรับรู้ต้นทุนบริการในอดีตของผลประโยชน์พนักงานในปีแรกที่ปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มากที่สุดคือธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นจำนวนเงิน 8,405 ล้านบาท

3. แนวทางที่บริษัทเลือกรับรู้ต้นทุนบริการในอดีตสำหรับผลประโยชน์ของพนักงานในปีแรกที่นำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาปฏิบัติ คือเลือกใช้วิธีปรับย้อนหลังและวิธีปรับกับกำไรสะสมต้นปี เพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถอ่านงบการเงินได้อย่างถูกต้องจากการรับรู้ต้นทุนบริการของพนักงาน ผนวกกับทุกบริษัทมีกำไรสะสมเพียงพอที่จะจ่ายให้กับพนักงานตามภาระผูกพันทั้งหมดที่เกิดขึ้นแล้วเพื่อตอบแทนพนักงานที่ได้ให้บริการแก่บริษัท

4. เมื่อบริษัทได้นำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาปฏิบัติแล้ว จะมีหนี้สินภาระผูกพันและค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงานเพิ่มขึ้น จากการรับรู้รายการและวัดมูลค่าสิทธิการลาพักร้อนชนิดสะสมโครงการผลประโยชน์หลังออกจากงานสำหรับพนักงานที่ทำงานเกิน 10 ปี และผลประโยชน์ระยะยาวอื่น ซึ่งแต่เดิมจะรับรู้รายการเมื่อเกิดรายการ มีผลทำให้งบการเงินสะท้อนความเป็นจริงเชิงเศรษฐกิจ และยังเป็นภาระบังคับให้บริษัทยึดหลักความระมัดระวัง เพราะภาระผูกพันของพนักงานจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ตามอายุงานของพนักงาน

5.4 ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานจากรายงานทางการเงินผู้ใช้งบการเงินควรให้ความสนใจ
 หนี้สินภาระผูกพันผลประโยชน์ของพนักงานและค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงาน ผลประโยชน์หลังออก
 จากงาน โครงการผลประโยชน์ ซึ่งจะเพิ่มขึ้นทุกปีตามจำนวนพนักงานที่มีสิทธิ์ได้รับผลตอบแทน
 ตามหลักเกณฑ์ของแต่ละบริษัทซึ่งแต่เดิมจะรับรู้รายการในปีที่เกิดรายการ นอกจากนี้ผู้บริหาร
 สามารถนำข้อมูลผลประโยชน์ของพนักงานมาใช้ทบทวนกลยุทธ์การบริหารค่าตอบแทนเพื่อสร้าง
 ความได้เปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจ

5.5 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

มาตรฐานการบัญชีที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์เมื่อออกจากงานมี 2 ฉบับ โดยการศึกษา
 ครั้งนี้ทำการศึกษาการปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับผลประโยชน์เมื่อออกจากงาน ตลอดจนผลประโยชน์
 อื่น ๆ ของพนักงานในงบการเงินของนายจ้างตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 ในการศึกษาครั้ง
 ต่อไปควรศึกษาเกี่ยวกับ มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 26 เรื่องการบัญชีและการรายงาน โครงการ
 ผลประโยชน์เมื่อออกจากงาน ซึ่งระบุถึงข้อกำหนดเกี่ยวกับการจัดทำงบการเงินสำหรับโครงการ
 ผลประโยชน์เมื่อออกจากงาน โดยเฉพาะ เพื่อศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างมาตรฐานการบัญชีทั้ง 2
 ฉบับต่อไป